

Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft

Faxonius virilis (synoniem *Orconectes virilis*)

Laatste update: 16-12-2024

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft is een soort van gemiddelde omvang, met een lengte tot circa 13 cm (exclusief scharen). Het is een bruine rivierkreeft, gewoonlijk iets lichter bruin op de carapax en met karakteristieke forse, lichte knobbels op de scharen.

De soort lijkt het meest op de gevlekte Amerikaanse rivierkreeft (*Faxonius limosus*), maar verschilt hiervan door de nauwelijks ontwikkelde wangstekels en het andere kleurpatroon. Overzicht van de verschillende soorten rivierkreeften in ons land staat op [de webpagina van EIS Kenniscentrum Insecten](#).

Foto: Bram Koese

Bron: [Nederlands Soortenregister](#)

1. Aanwezigheid en effect in Europa

Stand van zaken in 2024

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft komt voor in Nederland en het Verenigd Koninkrijk. De soort zou zich in potentie in meer landen in Europa kunnen vestigen.

Effect op biodiversiteit en ecosysteem

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft eet, net als de andere uitheemse rivierkreeftsoorten, onderwaterplanten en maakt ze kapot. Dit heeft negatieve gevolgen voor inheemse soorten die afhankelijk zijn van deze planten, zoals diverse soorten vissen, amfibieën, kevers en vogels die broeden in waterplantenvegetaties. Ze eten ook eieren en larven van amfibieën en doordat ze de planten vernietigen hebben bijvoorbeeld watersalamanders geen mogelijkheid om hun eieren af te zetten. Deze negatieve effecten treden waarschijnlijk niet op grote schaal, maar vooral lokaal op.

Deze rivierkreeft is ook een potentiële vector voor de kreeftenpest. De kreeft is hier zelf niet gevoelig voor, maar de tegenwoordig zeer zeldzame inheemse rivierkreeft wel.

Effect op ecosystemendiensten

De graafactiviteiten van de geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft vormen een potentiële schadepost voor boeren en waterschappen als oevers en beschoeiingen worden aangetast. Graafactiviteiten kunnen leiden tot oeverafkalving en tot verslechtering van de waterkwaliteit door bijvoorbeeld baggeraanwas. Overigens staat de soort in het gebied van herkomst niet bekend als

graver. Er zijn, in tegenstelling tot de rode en gestreepte Amerikaanse rivierkreeften, ook (nog) geen directe waarnemingen van gravende geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft uit Nederland bekend. Desondanks zijn er op enkele locaties met sterke oevererosie wel hoge dichtheden geknobbelde Amerikaanse rivierkreeften aangetroffen, wat op mogelijk graafgedrag duidt.

Door de graaf- en graasactiviteiten van de kreeften raakt water troebel en komen er veel meer voedingsstoffen (nutriënten) in het water. Dit is zeer ongewenst in wateren die juist helder moeten zijn. De kreeften kunnen ook sommige natuurherstelprojecten belemmeren. Door de schade die ze aan waterplanten kunnen toebrengen, zorgen de uitheemse rivierkreeften ervoor dat verlanding moeizamer optreedt.

Door de negatieve impact op vissoorten kan schade optreden bij de commerciële binnenvisserij en de sportvisserij. De visserij kan bovendien schade ondervinden doordat ze aas stelen en gevangen vissen eten. Er kan ook tijdverlies optreden door sorteren van vis en kreeften.

Aan de andere kant kan de bevissing van geknobbelde Amerikaanse rivierkreeften op zichzelf commercieel interessant zijn.

Overige effecten

Er is geen effect bekend op de volksgezondheid. De kreeftenpest is niet gevaarlijk voor mensen. De rivierkreeften kunnen op land lopen en in tuinen, speelplaatsen en zelfs in huizen komen. Dit kan overlast opleveren.

Deze effecten waren aanleiding voor plaatsing van de geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft op de [Unielijst](#) van [EU-verordening 1143/2014](#).

2. Aanwezigheid en effect in Nederland

Stand van zaken in 2024

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft werd tot de plaatsing op de Unielijst op kleine schaal verhandeld en gehouden in tuinvijvers of aquaria.

Deze soort is voor het eerst in 2004 nabij Vinkeveen waargenomen, maar vermoedelijk veel eerder geïntroduceerd, want de kreeft bleek toen al in een groot deel van het Groene Hart aanwezig. Grote populaties zijn tegenwoordig te vinden in het Groene Hart, het Kromme Rijn-gebied tussen Utrecht tot Wijk bij Duurstede en de Oosterdel ten noorden van Heerhugowaard. Verder zijn er waarnemingen uit de provincies Flevoland, Gelderland en Noord-Brabant.

Effecten

Zie onder '1. Aanwezigheid en effect in Europa'.

3. Wet- en regelgeving

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft staat sinds augustus 2016 op de Unielijst van invasieve exoten ([EU-verordening 1143/2014](#)). Een soort die op de Unielijst staat mag onder andere niet meer worden verhandeld en gehouden in EU-lidstaten. Verder geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen, te verwijderen, of als dat niet lukt, zodanig te beheersen dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Deze soort is opgenomen in de [Vrijstelling bevissing Chinese wolhandkrab en uitheemse rivierkreeften](#). Daardoor is in Nederland (commerciële) bevissing en transport van levende kreeften voor consumptie mogelijk. Hierbij gelden wel voorwaarden. Zo moet voorkomen worden dat dieren

zich kunnen voortplanten, ontsnappen en verspreiden tijdens de bevissing, de opslag, de handel, het transport, het houden en het gebruik van de betrokken dieren.

4. Wat te doen?

Particulieren en dierentuinen die deze soort als huisdier in bezit hadden voordat de Unielijst van kracht werd, mochten de dieren blijven houden totdat ze een natuurlijke dood sterven. Gezien de maximale levensduur van 4 jaar van de geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft kunnen exemplaren van deze soort niet meer gehouden worden zonder vergunning. Het houden van deze soort is alleen mogelijk voor (wetenschappelijk) onderzoek of ex-situ bewaring. De vergunning moet worden aangevraagd bij [de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland \(RVO\)](#).

Meldingen van de geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft in de natuur kunnen worden doorgegeven via [waarneming.nl](#).

Alleen in een vroeg stadium van de invasie kan de soort verwijderd worden en meestal alleen in gesloten systemen (bijvoorbeeld een poel). De omvang van de populatie kan beperkt worden door onder andere het uitzetten van vissoorten die rivierkreeften eten en door middel van wegvangen. Meer informatie over deze en andere mogelijke managementmaatregelen staan in [dit IUCN-rapport voor de Europese Commissie](#).

5. Meer informatie

Oorsprongsgebied

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft komt oorspronkelijk uit Noord-Amerika.

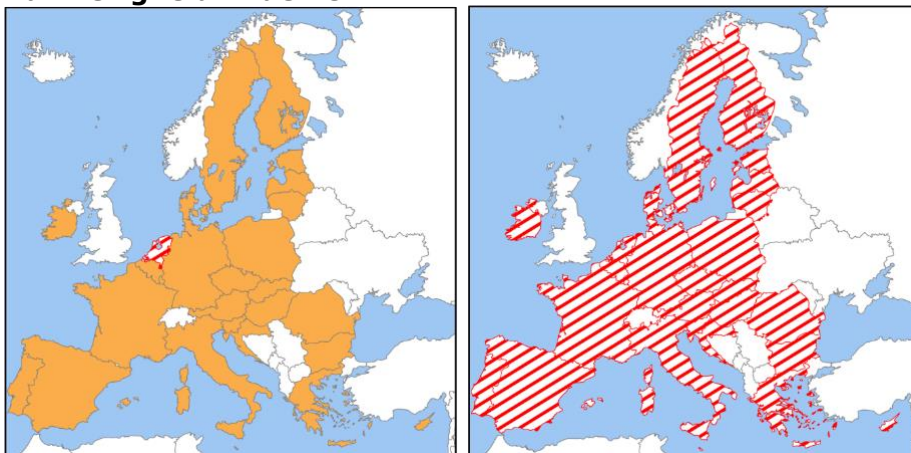
Habitat

Deze soort komt voor in allerlei permanente, stilstaande of stromende wateren. Niet in water met een pH lager dan 5.5. In Nederland is de kreeft vooral aangetroffen in sloten, wettingen en kleine laaglandrivieren, zoals de Kromme Rijn.

Introductieroute Europa

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft is waarschijnlijk geïmporteerd voor de handel en vervolgens ontsnapt of uitgezet.

Aanwezigheid in de EU

Links: Gevestigd in de EU in 2024 (rood gearceerde landen). Bron: [CABI, 2024](#).

Rechts: mogelijke vestiging in de EU bij het huidige klimaat (rood gearceerde landen). Bron: [Europese risicobeoordeling](#). In oranje zijn de overige EU-lidstaten aangegeven.

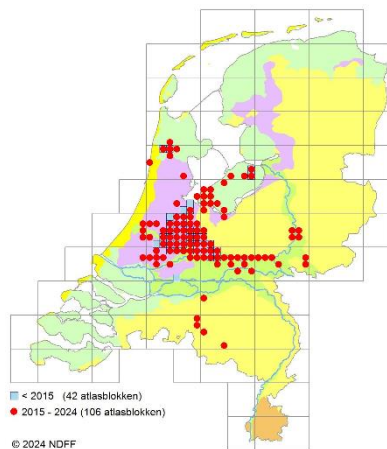
Introductieroute Nederland

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft werd op kleine schaal verhandeld en gehouden in tuinvijvers of aquaria. Waarschijnlijk is de kreeft ontsnapt of losgelaten op een aantal plaatsen in Nederland. Verdere verspreiding treedt op door eigen verplaatsingen of bijvoorbeeld door baggerwerkzaamheden.

Aanwezigheid in Nederland

Stand van zaken in 2024: momenteel zijn er een aantal populaties uit het midden van Nederland bekend.

Eerste waarneming in de Nederlandse natuur: 2004

Verspreiding van de geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft. Bron: verspreidingsatlas.nl

Kans op introductie, vestiging en verspreiding

Sinds 2010 is het in Nederland verboden de geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft uit te zetten in binnenwateren. De kans op introductie in Nederland is verder verminderd sinds de plaatsing op de Unielijst in 2016.

De geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft heeft zich al gevestigd in Nederland. De kreeft blijkt goed bestand tegen de Nederlandse winters. Ze kunnen zich met een snelheid van 2 km per jaar verspreiden.

6. Risicobeoordeling

[Europese risicobeoordeling](#)

[Nederlandse risicobeoordeling](#)

7. Bronnen

- CABI, 2024. *Faxonius virilis*. In: Invasive Species Compendium. Wallingford, UK: CAB International. Bezocht op 16-12-2024.
- Koese B, 2021. Even voorstellen: de Nederlandse rivierkreeften. *De Levende Natuur* 122(4): 127-133.
- Kouba A, Petrusek & P. Kozák, 2014. Continental-wide distribution of crayfish species in Europe: update and maps. *Knowledge and Management of Aquatic Ecosystems* 413, 05.
- Lodge DM, Deines A, Gherardi F, Yeo DC, Arcella T, Baldrige AK, et al., 2012. Global introductions of crayfishes: evaluating the impact of species invasions on ecosystem services. *Annual Review of Ecology, Evolution and Systematics* 43, 2012.

- Nederlands Soortenregister. [Geknobbelde Amerikaanse rivierkreeft](#). Bezocht op 08-6-2022.
- Soes DM & B. Koese, 2010. [Nederlandse risicobeoordeling uitheemse rivierkreeften](#)
- [verspreidingsatlas.nl](#) Bezocht op 08-6-2022.